

neti szemléletmód, amint Margot (Valois Margit) mintegy *codaként* összefoglalja és lezárja a regényt. A zárófejezetben újraolvashatjuk, a kronologikus rendre jobban építve, a francia történelem viharos évtizedeit, kezdve a hugenotta háborúktól Navarrai Henrik hatalomra kerülésén át egészen az 1610-es merényletig, mely egyben a regény zárszava is.

A *Henrik király nyughatatlan éjszakái* című regénnyel egy nagyon sokféleképpen olvasható mű kerülhet az olvasó kezébe; több megközelítési lehetőség áll nyitva előtte. Történelem, szerelem, kaland, ármány, sajátos nézőpontú és hangvételű, roppant szórakoztató eleggyé formálva.

SÜTŐ CSABA ANDRÁS

(*Kortárs Kiadó, Budapest, 2005,*
300 oldal, 2500 Ft)

TABÁK ANDRÁS:

A helvéciai próba

Mi jut eszébe a legtöbbszörünknek az iskolai történelemórákról? Évszámhegyek, szakállas, komor tekintetű királyok, csaták és további csaták. Pedig a történelem az emberekről szól. Talán más is lenne a helyzet, ha a tanórákon több szó esne az emberekről. Arról, hogy mit ettek-ittak, miről beszélgettek, hogyan gondol-

kodtak a régebbi korokban. Mindjárt könnyebben meg lehetne érteni, miért alakult úgy egy-egy történelmi helyzet, ahogyan alakult. A történelem, bizony, tükör. Belenézünk a múltba, és élesebben látjuk benne a jelent.

A tükör szerepét gyakran betöltheti az irodalom is. Mint például Tabák András kötete, *A helvéciai próba*. A könyv negyvenkilenc írói évből összeválogatott negyvenkilenc novellából áll, 7x7-es tematikus ciklusokba rendezve. Mindegyik novellaciklust a szerző egy-egy verse vezeti be. Roppant sokszínű a könyv, a novellák témáját és műfaját tekintve is. Mégis egységesnek mondható. Az egyes önmagukban is tökéletesen érthető és élvezhető személyes történeteknek együttes üzenetük van: a könyv kompozíciója is tartalomhordozó. Olvastán csakugyan sokkal több tudható meg a régi és nem is oly régi magyar hétköznapokról, mint – mondjuk – az iskolai tankönyvekből. A valóságot – ismét itt egy bizonyítéka – sokféleképpen lehet ábrázolni, és erre a szépirodalomnak számos eszköze van. Tabák pedig biztos kézzel használja ezeket.

Szinte az összes írásában igen fajsúlyos témákhoz nyúl: az egyén szabadsága és méltósága Mátyás udvarában, a világháború és a holokauszt során, az úgynevezett szocializmusban. Ám mindezt anekdotikusan, és ami a legfőbb: finoman beszéli el. Némelyikben a családi élet

nyugodt hangulata uralkodik, amin át-átsugárzik a külvilág nyomasztó valósága. Nagyon sok az önéletrajzi ihletésű írás, az író gyerekkorából (*Az ezüst vitézségi*), kamaszkorából (*Mezei illat*), gyermekeiről. De mégsem önéletrajzi írások ezek, fikció mindez, szépirodalom – Tabák csupán felhasználja, novellái érdekeinek megfelelően alakítja saját életének elemeit, még hozzá sikerrel. Írói módszere hasonlít a „mágikus realizmus” követőiéhez, noha ő maga semmi esetre sem tartozik közéjük. A hasonlóság abban áll, hogy novellái éppen csak annyira a valóságtól elemeltek, hogy érezhessük: parabolisztikusak.

Elbeszélései nemcsak időben, hanem stílusukat tekintve is elkülönülő egységekbe rendeződnek. *Az ezüst vitézségi* című fejezet címadó írásában például a Horthy-korszak végét és a világháború közeledtét kisgyerekként megélt író szemszögéből láthatjuk a dolgokat. Borzasztó tragédiákat lehet így elmesélni, fájdalmasan, őszinte – gyermeki – megdöbbenéssel, ám a felesleges pártosztól és könnyes hőbörgéstől mentesen. A kisfiú érzi, hogy a mese: mese, pedig szeretné elhinni, hogy apja azért megy a Bor nevű faluba katonáskodni (puska nélkül), mert ő a bort szereti legjobban, hiszen mehetett volna Sörbe vagy Pálinkába is (*Bor; Sör; Pálinka*). Az abszurd írásokat tartalmazó rész (*Szereti ön Fuchstot?*) természetesen

teljesen más, személytelen hangon íródott. A tanmesék (*Bernardo és Marcello*) vagy a realista életképek (*Az utolsó éjszaka*) megint más elbeszélői eszközöket használnak.

Érdeemes akár szemelgetni is a könyvből, de mégis csak az a legjobb, ha az összes, nagyon is különböző stílusú novellát kihagyás nélkül, sorjában olvassuk. Így kaphatunk igazi képet Tabák András írói világáról – meg a történelem mindennapjairól.

CSALA BERTALAN

(Szerzői kiadás, Budapest, 2005,
408 oldal, 2000 Ft)

MIZSER ATTILA:

Szöktetés egy zsúfolt területre

Mizser Attila – a Kalligramtól megszokott igényességgel kiállított – kötetét kézbe véve és felítve rögtön szemben találjuk magunkat a műfaj kérdésével. A szerző megjelölése szerint „részregény”, vagy – ahogy az *Álljunk itt* című darabban megfogalmazza – „készletek egy részülő regényhez”. Nos, túl azon, hogy ilyen műfaj nincs (legalábbis eddig nem volt), maga a szerző sincs feltétlenül tisztában a mibenlétével. Annyi bizonyos: valamiféle fragmentumokkal van dolgunk, amelyek valahó-